

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:3813

av **Bengt Eliasson m.fl. (L)**

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Kulturen är intellektets infrastruktur. Det är ett klassiskt liberalt uppdrag att stärka individens förmåga att ta makt över sitt eget liv. Kulturen i dess olika uttrycksformer innebär att man lär känna både sig själv, andra och samhället. Därför är kultur en demokratisk rättighet. Det räcker inte med att veta var man kan hitta information, man måste också ha kunskap som gör att man kan orientera sig i en värld av påståenden: bildning, helt enkelt.

Ett öppet samhälle behöver litteratur, konst och andra kulturella uttryck som provocerar och utmanar. Den liberala kulturpolitikens uppgift är inte att styra kulturen, utan att förbättra förutsättningarna för det konstnärliga skapandet och för individens bildning.

Kvalitet är nyckelordet i Liberalernas kulturpolitik. Principen om armslängds avstånd ska gälla, det vill säga att det är kulturskapare och experter som fattar de konstnärliga besluten och inte politiker. Kulturpolitiken ska värna kulturens eget värde gentemot rena nyttoändamål. Offentliga bidrag och anslag ska vara kvalitetsdrivande.

Kulturpolitiken ska slå vakt om såväl bredd som spets. Liberalerna vill att det erbjuds kulturupplevelser av högsta kvalitet och vill även stimulera enskilda människors eget deltagande och skapande i kulturaktiviteter i hela landet.

Läsning och litteratur bör ha hög prioritet i kulturpolitiken. Det handlar om kultur, demokrati och jämställdhet. Sverige har av tradition en hög läskunnighet och ett stort intresse för den goda berättelsen men det finns stora klyftor i läsvanorna. Klyftorna får effekt på skolresultat, samhällsdeltagande och därmed den enskildes egenmakt.

Bibliotekens roll för att stärka läsningens och litteraturens ställning kan inte överskattas. Vi gör en riktad förstärkning av anslagen för att möjliggöra för ökade inköp av ny litteratur till såväl folkbibliotek som skolbibliotek. Anslaget ska också kunna användas till trygghetsatsningar på de bibliotek som har problem med ordningsstörningar, hot och ibland öppet våld. Biblioteken ska vara en frizon för läsning, något som betyder allra mest för den som inte har en hemmiljö där läsning är en naturlig del av vardagen. För att finansiera en satsning på biblioteken anvisar Liberalerna 200 miljoner kronor från år 2019 på anslag 1:2.

Sverige behöver en kulturpolitik för hela landet. I detta har kultursamverkansmodellen en nyckelroll. När modellen infördes tillfördes inga extra statliga medel, och den del som i praktiken fördelas till regionerna har heller inte ökat i samma takt som den regionala finansieringen. Detta har bidragit till att det varit svårt att uppnå den förnyelse av kulturpolitiken som var ett av syftena med kultursamverkansmodellen. Vi avsätter därför 100 miljoner kronor mer än regeringen på anslag 1:6 från 2018 för att förstärka kultursamverkansmodellen. För att finansiera prioriterade reformer i denna budgetmotion återställer vi däremot regeringens utökning 2016 om 15 miljoner kronor samt satsningen på läslov om 5 miljoner kronor på samma anslag.

Liberalerna välkomnar de kommuner som prioriterar låga avgifter i den kommunala kultur- och musikskolan. Det är dock en kommunal angelägenhet. Det statliga anslag som infördes 2016 bör avskaffas. Därmed minskar utgifterna på anslag 1:2 med 100 miljoner kronor. Även samlingslokaler är en kommunal angelägenhet. Vi avvisar därför det föreslagna stödet till samlingslokaler i socioekonomiskt utsatta områden om 20 miljoner kronor på anslag 13:2, samt av motsvarande skäl 40 miljoner kronor på anslag 1:2.

Liberalerna anser att riksdag och regering bör vara mycket sparsamma med att utropa jubileumsår, i synnerhet för enskilda personer. På senare år tycks det endast ha varit Carl von Linné som uppmärksammats av regeringen 300 år efter sin födelse genom Linnéåret 2007. Regeringen är för all del sparsam även med andra jubileer: det är till exempel inte regeringen utan riksdagen som med egna medel avser att fira demokratins genombrott 2018–2020. Att stödja Bergmanåret 2018 blir därmed inte bara ett ställningstagande för Ingmar Bergman, det blir indirekt också ett avståndstagande från andra kulturpersonligheter som inte får något jubileumsår. Vi avvisar därför de 8 miljoner kronor på anslag 1:2 som avser Bergmanåret.

För att finansiera prioriterade satsningar inom denna budgetmotion avvisar vi också den föreslagna satsningen på kultur i vissa förorter om 40 miljoner kronor på anslag 1:2.

Liberalerna välkomnar regeringens ökade anslag för att gynna de fria konsterna, men ifrågasätter om konsten blir särskilt fri om tillskottet fördelas i fem olika påsar varav den minsta omfattar åtta miljoner kronor. En satsning på fri konst, där politiken ska hålla armslängds avstånd, bör rimligen ge de bidragsgivande myndigheterna möjlighet att prioritera också mellan olika konstformer. Det bör också vara möjligt att stödja kulturyttringar som inte helt låter sig definieras inom de fack som kulturpolitiken indelats i. Vi avvisar därför de föreslagna utgiftsökningarna om 25 miljoner kronor på anslag 2:2, 8 miljoner kronor på anslag 3:1, 10 miljoner kronor på anslag 4:2, 12 miljoner kronor på anslag 4:4 samt 60 miljoner kronor på anslag 5:2, till förmån för 115 miljoner kronor under anslag 1:2 som ska vara tillgängligt för kulturskapare inom samtliga områden inom kulturpolitiken som omfattas av regeringens föreslagna satsning.

De ekonomiska problemen för våra lokala och regionala kulturscener har de senaste åren blivit alltmer akuta. Inte minst höga omkostnader för personal och hyror tär på institutionernas ekonomi. De kulturella pärlor som i dag drivs lokalt, regionalt eller helt privat är alltför viktiga för att riskera att slås ut och försvinna på grund av att ekonomin inte finns. På senare år har det kommit oroande signaler från teaterfolk och museianställda runt om i landet om att viktiga kulturinstitutioners framtid är hotad. Flera av dem är unika, och det behövs insatser för att bevara och vidareutveckla dem. Dalhalla, Björkborn, teckningsmuseet i Laholm och skolmuseet i Norrköping är några exempel på platser som skulle kunna vara föremål för extra stöd. Vi föreslår därför ett nytt sökbart stöd om 10 miljoner kronor per år från 2018 på ett nytt anslag 2:2.

Det kulturarv som finns i Sverige är en del av mänsklighetens gemensamma kulturarv och ska hållas tillgängligt för kommande generationer. Museernas roll som bildningsinstitutioner och deras forskningsanknytning ska stärkas. Liberalerna välkomnar att vissa museer vill erbjuda fri entré som ett sätt att öka människors tillgång till kulturarvet, men det ska vara upp till respektive museum att avgöra om och hur. Regeringens reform från 2016 omfattar därtill bara vissa av de centrala museerna. Vi vill lägga 15 miljoner kronor mer per år än regeringen och utforma anslaget som ett sökbart bidrag tillgängligt dels för samtliga museer och utställningar som tar del av statens stöd till museer och utställningsverksamhet, dels för läns- och regionmuseerna. Det innebär att vi minskar anslag 8:1 med 80 miljoner kronor, och i stället lägger 95 miljoner kronor per år från 2018 på ett nytt anslag 8:7. Vi avvisar också de 8 miljoner kronor som regeringen vill fördela till anslag 8:1 till Statens historiska museer och Statens museer för världskultur. En ”kunskapsbaserad och reflekterande historieskrivning” är rimligen redan samtliga statliga museers kärnuppgift.

Vi delar regeringens uppfattning att det är motsägelsefullt med avgifter för tillgång till Riksarkivets digitaliserade material, samtidigt som myndigheten har som uppgift att främja öppna data. Vi delar också bedömningen att möjligheterna att skapa nya tjänster genom vidareutnyttjande har en samhällsekonomisk potential. Samtidigt finns det privata aktörer som drivit på för bättre kvalitet och bredd genom att själva digitalisera arkivmaterial, som nu riskerar att utsättas för snedvriden konkurrens. Regeringen bör nog följa detta.

Filmavtalet tjänade under många decennier svensk film väl, men samtidigt visar svårigheterna att hitta teknikneutrala stödformer att det behöver ersättas av något annat. Det var olyckligt att regeringen ensidigt skrotade avtalet och införde en helstatlig filmpolitik. Färska statistik från filmbranschen visar nu att den nya politiken tvärt emot regeringens retorik inneburit mindre pengar till filmen. En modern och liberal politik bör i stället bygga på att öka antalet parter, stärka inflytandet och bredda finansieringen. De som tjänar pengar på svensk film bör vara med och finansiera mer ny svensk film. En modern filmpolitik skulle leda till ökade resurser och att inflytandet för parterna ökar. Riksdagen har i ett tillkännagivande (bet. 2015/16:KrU11) begärt en bred utredning om framtidens filmpolitik, och det är djupt beklagligt att regeringen nu har meddelat att den inte tänker tillgodose riksdagsmajoritetens vilja.

Den liberala idrottspolitiken syftar till att skapa möjligheter för kvinnor och män, unga såväl som gamla att motionera och idrotta utifrån egna förutsättningar. Idrotten är Sveriges största folkrörelse och fyller en omistlig roll i civilsamhället. I många städer och mindre samhällen är den lokala idrottsrörelsen en samlingspunkt där människor möts över traditionella sociala gränser. Vi vill främja en fri och självständig

idrottsrörelse som fostrar människor i demokratiska värderingar, och vi vill erbjuda alla möjligheter till positiva upplevelser av idrott.

Att främja integration är ett av de syften som staten har angett för det generella stödet till idrotten. Även om unga med utländsk bakgrund, särskilt flickor, är generellt underrepresenterade inom idrotten, är underrepresentationen mindre där än i många andra barn- och ungdomsverksamheter. Risken med öronmärkta stöd är att det blir aktiviteter i projektform, i grupper särskilda från den ordinarie verksamheten. Statens idrottspolitik bör innebära tydligt formulerade mål och en skarp uppföljning av målen. Först i de fall det är tydligt att idrotten inte lever upp till de mål riksdagen har formulerat, bör man överväga att öronmärka stöd, och då i första hand inom statsbidraget, inte som ett extra tillskott. Det kan till exempel bli aktuellt vad gäller stöd till idrott för personer med funktionsnedsättning. Vi avvisar därför förslag om olika öronmärkta bidrag till idrotten om sammanlagt 116 miljoner kronor på anslag 13:1.

När de svenska folkrörelserna växte fram betonade de alla mycket starkt behovet av folkbildning. Det var genom litteratur och studier som individen skulle skaffa sig verktyg att ta ökat ansvar för sig själv och i samhället. Folkbildningen har alltsedan dess genom sin särart spelat en viktig roll för att höja kunskapsnivån i samhället. Genom att vara fri och frivillig når och lyfter den människor som kanske inte kommit till sin rätt i det formella utbildningssystemet.

Ett exempel på hur folkbildningen framgångsrikt förbereder unga med intellektuell funktionsnedsättning för arbete eller studier är kulturcollegemodellen.

Alliansregeringen genomförde flera reformer för att förbättra möjligheterna för unga med intellektuell funktionsnedsättning att utbilda sig. Gymnasiesärskolans mål förändrades så att den ska förbereda för vidare studier, inte bara fortsatt lärande. Lärlingsutbildningar infördes, och yrkeshögskolan fick vissa möjligheter att ta in elever med bakgrund i gymnasiesärskolan. De formella möjligheterna för unga som gått i gymnasiesärskolan att studera vidare har ökat, men i praktiken finns det mycket få utbildningar för denna målgrupp. De som finns, finns i hög grad inom folkbildningen. Folkbildningens möjligheter att erbjuda eftergymnasial utbildning för unga med intellektuell funktionsnedsättning bör öka. Vi avsätter därför 10 miljoner kronor per år från 2018 på anslag 14:1 för detta ändamål.

Regeringen föreslår en snabb utökning av utbildningsplatserna inom en mängd olika utbildningar, däribland folkhögskolan. Liberalerna avvisar i huvudsak denna utbyggnad då vi bedömer att den är alltför stor och snabb för att kunna genomföras utan urholkad kvalitet. Vi avvisar fortsatt huvuddelen av regeringens utökning av antalet platser i folkhögskolan från 2016 och framåt, vilket innebär minskade utgifter om 380 miljoner kronor på anslag 14:1. Som en konsekvens av detta avvisar vi även 30 miljoner kronor på anslag 14:4.

Vi avvisar också det öronmärkta stödet på anslag 14:1 till folkbildningen om 50 miljoner kronor för att utbilda föräldrar i läsläsning. Folkbildningens själva idé är att vara fri och frivillig. Staten bör vara ytterst försiktig med att beställa olika utbildningar därifrån.

Liberalerna föreslår att pris- och löneomräkningen för åren 2018–2020 justeras ned med 20 procent årligen. På detta utgiftsområde påverkas anslag 1:3, 1:6, 2:1, 3:2, 3:3, 5:2, 6:1, 7:1, 8:1, 8:2, 14:1 och 14:4.

Tabell 1 Anslagsförslag 2018 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

<i>Tusental kronor</i>			
Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
1:1	Statens kulturråd	55 461	
1:2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	579 284	-33 000
1:3	Skapande skola	187 825	
1:4	Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153	
1:5	Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852	
1:6	Bidrag till regional kulturverksamhet	1 486 368	+76 000
1:7	Myndigheten för kulturanalys	14 714	
2:1	Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	1 071 049	-4 000
2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	213 614	-15 000
2:3	Statens musikverk	116 767	-1 000
3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	155 735	-8 000
3:2	Myndigheten för tillgängliga medier	121 756	
3:3	Institutet för språk och folkminnen	67 045	
4:1	Statens konstråd	30 745	
4:2	Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	42 947	-10 000
4:3	Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 611	
4:4	Bidrag till bild- och formområdet	40 069	-12 000
5:1	Konstnärsnämnden	21 954	
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	459 296	-60 000
6:1	Riksarkivet	397 785	-2 000
7:1	Riksantikvarieämbetet	270 200	-1 000
7:2	Bidrag till kulturmiljövård	270 542	
7:3	Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000	
7:4	Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000	
8:1	Centrala museer: Myndigheter	1 266 887	-96 000
8:2	Centrala museer: Stiftelser	258 707	
8:3	Bidrag till vissa museer	75 519	
8:4	Forum för levande historia	45 926	
8:5	Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	1 080	
9:1	Nämnden för statligt stöd till trossamfund	12 631	
9:2	Stöd till trossamfund	81 919	
10:1	Filmstöd	552 144	

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
11:1	Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland	9 721	
11:2	Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 817	
11:3	Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	483	
11:4	Statens medieråd	22 310	
11:5	Stöd till taltidningar	54 556	
12:1	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor	40 813	
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	243 440	
12:3	Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	35 000	
13:1	Stöd till idrotten	1 954 311	-116 000
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	52 164	-30 000
13:3	Stöd till friluftorganisationer	47 785	
13:4	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	
13:5	Insatser för den ideella sektorn	151 758	
14:1	Bidrag till folkbildningen	4 348 183	-420 000
14:2	Bidrag till tolkutbildning	59 331	
14:3	Särskilda insatser inom folkbildningen	170 000	
14:4	Särskilt utbildningsstöd	187 711	-30 000
15:1	Lotteriinspektionen	50 784	
	<i>Nya anslag</i>		
8:7	Allmänt stöd för museer		+95 000
	Summa	15 879 752	-667 000

Bengt Eliasson (L)

Christer Nylander (L)

Tina Acketoft (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Mats Persson (L)

Maria Weimer (L)